

операції – емісія цінних паперів, надання позик, операції з валютою; адміністративні операції – передача майна в межах державних установ або бюджетних організацій;

- тимчасові податкові пільги (ст. 282, Перехідні положення ПКУ). Ці пільги надаються на обмежений період для підтримки певних галузей чи населення в кризових умовах. Такі пільги були введені щодо оподаткування операцій у зв'язку з COVID-19 (постачання вакцин, засобів захисту та медичного обладнання), на період дії воєнного стану (постачання товарів для потреб Збройних сил України), стимулювання інвестицій (будівництво інфраструктурних об'єктів).

Пільги з ПДВ відіграють ключову роль в оптимізації податкового навантаження, забезпечуючи підтримку підприємств і соціально значущих секторів національної економіки, стимулюючи економічну активність та знижуючи вартість товарів і послуг для споживачів. Для підприємств це інструмент, який дозволяє зменшити податкові витрати та підвищити фінансову стабільність, тоді як для держави – спосіб регулювання економічних процесів та реалізації соціально-економічної політики.

Література:

1. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show> (дата звернення: 25.11.2024).

УДК 336.1

Шалімов Володимир

кандидат економічних наук, доцент

доцент кафедри господарсько-правових дисциплін та економічної безпеки

Донецький державний університет внутрішніх справ

м. Кропивницький, Україна

РЕЙТИНГ УКРАЇНИ В СФЕРІ БЮДЖЕТНИХ ВІДНОСИН

Міжнародні рейтинги розповсюджені у світі і тому є декілька причин. Рейтинги (індекси) дозволяють здійснювати порівняння країн за різними сферами, що не лише просто ілюструє місце країни в світі, а використовується і різними групами зацікавлених сторін при прийнятті інвестиційних та політичних рішень. Бюджетна сфера є однією з найважливіших, оскільки це кошти, в ефективності використання яких зацікавлена і держава і населення як платники податків. Для України сфера бюджетних відносин є одним із найактуальніших питань і через складні процеси формування доходів і витрат, і через складний в цілому соціально-економічний стан.

Дослідження сфери бюджетних відносин здійснюється в рамках міжнародного рейтингу Open Budget Survey [2]. Перший раз даний міжнародний рейтинг був запропонований в 2006 році, в 2023 році був опублікований дев'ятий звіт; це єдина у світі порівняльна, незалежна та

регулярна оцінка участі громадськості, нагляду та прозорості національних бюджетів у 125 країнах світу. В дослідженні «The Open Budget Survey» країни класифіковані відповідно до їхніх показників за трьома основними напрямками: 1) участь громадськості; 2) прозорість; 3) нагляд за бюджетним процесом.

Що стосується участі громадськості, то Open Budget Survey оцінює формальні можливості для громадськості взаємодіяти з виконавчою, законодавчою владою та вищим органом фінансового контролю на всіх чотирьох стадіях бюджетного циклу. З точки зору нагляду оцінка ефективності функціонування органів законодавчої влади та вищого органу фінансового контролю стосується їх ролі та обов'язків. З точки зору прозорості Open Budget Survey оцінює доступ громадськості до своєчасної та повної бюджетної інформації.

До російського вторгнення в лютому 2022 року Україна демонструвала стійке покращення бюджетної прозорості з 2015 року, досягнувши 65 балів в Індексі прозорості бюджету 2021 року. На жаль, в 2023 році Індекс прозорості для нашої країни оцінений в 38 балів (недостатній рівень).

Індекс участі громадськості склав в 2023 році 24 балів, що також відповідає групі з недостатнім рівнем. Але зниження не є таким суттєвим як для індексу прозорості: в 2021 році індекс участі громадськості становив 39 балів. Відмічено, що Міністерство фінансів України запровадило передбюджетні обговорення під час складання бюджету та електронні консультації під час виконання бюджету, але для подальшого посилення участі громадськості у бюджетному процесі необхідно розширювати участь громадян та організацій громадянського суспільства.

Індекс нагляду за бюджетом досліджує роль, яку законодавчі органи та вищі органи фінансового контролю (ВОФК) відіграють у бюджетному процесі, а також ступінь, в якій вони здійснюють нагляд. В звіті 2023 року відмічено, що законодавчий орган та вищий орган фінансового контролю в Україні (Рахункова палата України) разом забезпечують належний нагляд за бюджетним процесом, Верховна Рада України забезпечує належний контроль на стадії планування бюджетного циклу та обмежений контроль на стадії виконання бюджету. В 2023 році Україна отримала за цим індексом 76 балів (зі 100 можливих). Для порівняння зауважимо, що в 2021 році індекс становив 82 бали. Основні рекомендації полягають в необхідності посилення уваги до аналізу аудиторських звітів Рахункової палати та публікації їх результатів в Інтернеті, забезпечення перевірки процесів аудиту незалежною установою.

В звіті відмічено, що завдяки спеціальному законодавству про прозорість та інноваціям, таким як відзначений нагородами портал закупівель Prozorro, Україна стала лідером у сфері відкритих бюджетів. Після оголошення воєнного стану та призупинення звичайної бюджетної практики кілька ключових бюджетних документів України не були опубліковані протягом періоду, який використовувався для побудови показників Open Budget Survey і завершився 31 грудня 2022 року. Можливості для громадськості взаємодіяти із законодавчою владою під час затвердження бюджету та з виконавчою владою під час його

виконання були обмежені або не були широко використані протягом досліджуваного періоду.

Існують і позитивні тенденції щодо відкритості та підзвітності публічних фінансів, включаючи продовження функціонування системи державних закупівель та публікацію платежів Державної казначейської служби. Крім того, місцеві органи влади, які не оцінюються в рамках рейтингу Open Budget Survey, продовжують публікувати ключові бюджетні документи для громадськості. Також в звіті 2023 року відмічено, що наприкінці 2023 року український уряд у співпраці з міжнародними партнерами запустив «Цифрову екосистему відновлення для підзвітного управління» (DREAM) [1] – платформу, покликану зробити відновлення України скоординованим та підзвітним у цифровому форматі.

Література:

1. DREAM Цифрова екосистема для підзвітного управління відновленням. URL: <https://dream.gov.ua/ua> (дата звернення: 20.11.2024)
2. Open Budgets. The Open Budget Survey. URL: <https://internationalbudget.org/> (дата звернення: 20.11.2024)

УДК 631.1

Шалімов Володимир

кандидат економічних наук, доцент

доцент кафедри господарсько-правових дисциплін та економічної безпеки

Донецький державний університет внутрішніх справ

м. Кропивницький, Україна

Суржок Нікіта

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти

Центральноукраїнський національний технічний університет

(м. Кропивницький, Україна)

ЕКОНОМІЧНІ НОРМАТИВИ, МЕТОДИ ТА МОДЕЛІ У ПРАКТИЦІ УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ ПРАЦІ В СФЕРІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА

Ринок технічних засобів сільськогосподарського виробництва може функціонувати за умов постійного обґрунтування стану та необхідності оновлення парку машин та механізмів, розширення кількісних та якісних характеристик процесу машиновикористання. На важливість оцінки основних засобів звертають увагу, багато економістів, зауважуючи, що «наслідком недооцінки основних засобів виробництва в сільському господарстві стали знівельовані абсолютні та відносні фінансово-економічні показники галузі, зокрема амортизаційні відрахування, собівартість, фінансовий результат та рентабельність аграрного виробництва» [1, с. 79]. Для цих цілей активно